

सफ्टवेयर स्वतन्त्रता दिवस

यही आउँदो सेप्टेम्बर २० तारीख (आश्विन ४, २०६५) विश्वभर सफ्टवेयर स्वतन्त्रता दिवस अर्थात सफ्टवेयर फ्रीडम डे (www.softwarefreedomday.org) का रूपमा मनाइनु लागेको छ। यो कार्यक्रम विश्वका १२० भन्दा बढी देशका ५०० भन्दा बढी नेफोस समुदायहरूले मनाउँदै छन्। सफ्टवेयर स्वतन्त्रता दिवस मनाइनुको मुख्य उद्देश्य स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयरका उपयोगिता र त्यसका फाइदाहरूबारे सर्वसाधारणलाई जानकारी दिनु रहेको छ। यो दिवसलाई संसार भर स्थानीय स्वयंसेवी समूहहरूले यसै उद्देश्यमा आधारित रहेर विभिन्न बैठक, अन्तरक्रिया कार्यक्रम, स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयरमा भइरहेको कार्यहरूको प्रदर्शनी, तथा सर्वसाधारणलाई सुसूचित गर्ने जागरण अभियान सञ्चालन गरेर मनाईदै छ। २००८ को सेप्टेम्बर २० मा विश्वभर मनाइने यो पाँचौं वार्षिक सफ्टवेयर स्वतन्त्रता दिवस हो। गत वर्ष विश्वभरका तीन उत्कृष्ट उत्सव आयोजकहरू मध्ये फोस नेपाल समुदाय पनि विजयी भएको थियो।

'शृजना, साझेदारी, सहकार्य' (create, share, collaboration) भन्ने नाराका साथ नेपालमा चौथो पल्ट फोस नेपाल समुदायको आयोजनामा मनाउन लागिएको यो दिवसको कार्यक्रम थलो पाटन ढोकाको यल माया केन्द्र रहेको छ। कार्यक्रम सञ्चालनको निम्ति सीमित शैक्षिक सामग्रीको सहयोग सफ्टवेयर फ्रीडम इन्टरनेशनलबाट प्राप्त भएको छ। यस कार्यक्रमलाई सफल बनाउनको लागि अन्य सहयोगी संघ-संस्थाहरूमा विभिन्न शैक्षिक संस्था, सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरू छन् भने कार्यक्रममा अभिरुचि भएका स्थानीय व्यक्ति, संघ-संस्थाहरूले स्वयंसेविका रूपमा सहभागिता जनाउने छन्।

फोस नेपाल समुदाय

फोस नेपाल समुदायमा (www.fossnepal.org) स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयर (Free and Open Source Software - FOSS) मा काम गरिरहेका र स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयरको विकासमा चासो राख्ने विभिन्न शैक्षिक, सामाजिक तथा गैर सरकारी संस्थाहरू सदस्य रहेका छन्। यो समूहको प्रमुख काम नेपालका विभिन्न क्षेत्रहरूमा (सरकारी, गैर सरकारी, निजी क्षेत्रका साथसाथै सामाजिक, शैक्षिक र सञ्चार क्षेत्रमा) स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयरको बारे जानकारी दिनु र यसबारे जागरण ल्याउनु र नेपाली सर्वसाधारण माझ यसका प्रयोग बढाउनु हो। यसका साथसाथै नेपाल सरकारमा विधुतीय सुशासनको कार्यान्वयनको निम्ति स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयरको उपयोगिता बारे जानकारी दिने पनि यसको प्रमुख कार्य रहिआएको छ।

किन खुला तथा स्वतन्त्र सफ्टवेयर?

प्रोग्रामर या सफ्टवेयर डेवलपरले कुनै पनि सफ्टवेयर तयार गर्दा सधैं भावी प्रयोगकर्ताहरूको लागि त्यसका सोर्स कोडहरू अध्ययन र आवश्यक परिमार्जनको निम्ति खुला राखिदिनु पर्ने स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयरको नीति रहेको छ। यसै कारणले स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयरका तयारी सफ्टवेयरहरूमा प्रयोगकर्ताले आफ्ना इच्छानुसार, आवश्यकतानुसार प्रोग्रामको कोडहरूमा फेरबदल गर्न सक्छ। स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयरका यही गुणका कारण यसमा आधारित सफ्टवेयरहरूलाई कम लागतमै स्थानीयकरण गर्न सकिन्छ अर्थात आफ्नो आवश्यकतानुसार सफ्टवेयरलाई कुनै पनि स्थानीय भाषा, संस्कृति, पात्रो र समयनुसार सजिलै ढाल्न सकिन्छ। यसै गरी कुनै पनि सफ्टवेयरको बिक्री गर्दा केवल सफ्टवेयर जडान तथा अन्य आवश्यक सेवाका (सपोर्ट) निम्ति मात्र आवश्यक शुल्क लिन सकिन्छ भन्ने नीतिका कारण स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयर सर्वाधिकार सुरक्षित सफ्टवेयरहरू (Proprietary Software) भन्दा निकै सस्तो पनि पर्न आउँछन्। सर्वाधिकार सुरक्षित सफ्टवेयरहरूमा हरेक सफ्टवेयरमा सफ्टवेयर बनाउँदा पर्न गएको मूल्यका साथसाथै त्यसलाई चलाउन आवश्यक लाईसेन्स र सेवाको मूल्य पनि संलग्न हुने हुँदा निकै महँगो पर्न जान्छ। फेरि, सर्वाधिकार सुरक्षित सफ्टवेयरहरूलाई समयसमयमा स्तरवृद्धि नगरिएमा खडा हुने समस्याहरूले पनि प्रयोगकर्तालाई धेरै पिरोल्ने गर्छ।

स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयरको सबैभन्दा ठूलो विशेषता भनेकै संसारभरका हजारौं सफ्टवेयर विकासकर्ताहरूका संलग्नता र

सफ्टवेयर तयार गर्न अपनाइएको विधिबारे सर्वसाधारणले जानकारी लिन सक्नु हो। तर सफ्टवेयर विकासकर्ताले पनि आफ्नो सृजना ओझेलमा पर्न जान्छ भनेर पनि चिन्ता गर्नु पर्दैन किनकि उक्त प्रोग्राममा कसैले फेरबदल गरेपनि पहिला कुन कुन कोडमा आधारित थियो र पछि त्यसमा के कस्ता परिवर्तन गरियो भनेर खुलस्त राख्नु पर्ने यस विधाको नियम छ। यसका लागि ओपन सोर्स सफ्टवेयरको वितरण गर्दा यसै विधामा आधारित विभिन्न लाइसेन्स विधिहरूको प्रयोग गरि आफ्नो सृजनालाई बजारमा ल्याउन सक्तछ।

नेपालमा सफ्टवेयर स्वतन्त्रता दिवस कसरी मनाइँदै छ?

सफ्टवेयर स्वतन्त्रता दिवस नेपालमा निम्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरि मनाइँदै छ:-

सेप्टेम्बर १९

* जागरण ज्याली (free or freeze का साथ) । यो ज्यालीले सडकपेटि मात्र प्रयोग गर्ने छ । तीनकुने देखी माइतिघरसम्म : साँझ ५ बजे देखी ।

* माइतिघर मण्डलामा मैनबत्ति प्रज्वलन । साँझ ६ बजे देखी ।

सेप्टेम्बर २०

- * स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयर सम्बन्धि अहिलेसम्म नेपालमा भइरहेका/ जानकारीमा आएका कामहरूको प्रदर्शनी
- * स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयर सम्बन्धि चलचित्र
- * चलचित्र प्रदर्शन
- * स्वतन्त्र तथा खुला स्रोत सफ्टवेयर सम्बन्धि शैक्षिक तथा अन्य सामग्रीको वितरण
- * पत्रकारहरूसँग "स्वतन्त्र समाज, स्वतन्त्र मिडिया" विषयमा चलफल
- * experts' session
- * स्थानिय प्रतिभाहरूको शृजना, साझेदारी र सहकार्य प्रवर्धन गर्न सघाउने एक वेबसाइट सार्वजनिक गर्ने
- * खुल्ला हार्डवेयर तथा रोबोटिक्स कार्यशाला
- * फोस घोषणापत्र जारी गर्ने

यो कार्यक्रम फ्री/ ओपन सोर्स विषयमा जानकारी लिन इच्छुक सबैका निम्ति खुला छ।

स्वागत छ

मिति: आश्विन ४, २०६५ (सेप्टेम्बर २०, २००८)

समय: बिहान १०:३० देखि बेलुकी ४:०० बजे

स्थान: यल माया केन्द्र, पसाटनढोका, ललितपुर